

relacije sprijeda-otruga, dubinsku dimenziju i sl. Djeca su unosila i druge promjene, kao npr. profil, tročetvrtinski okret, pomak glave kod portreta crtala su **en face**, portrete do prsiju prikazivala u punom stasu i sl. Dobiveni rezultati su prema tome u skladu s općim značajkama likovnog poimanja i uobličavanja u ovoj starosnoj dobi. Ove su promjene vjerojatno uvjetovane prije svega razvojnim stupnjem vizualno-predodžbenog mišljenja djece, dok bismo promjene u primjeni boja prije mogli pripisati dječjoj inventivnosti. Djeca su se naime često klonila kopiranja predloška što se tiče boje, premda su za vrijeme vođenog razgovora spominjala i imenovala boje na eksponatima. Djeca su često odabirala i elemente na slici, neke su ispuštala, druge isticala, treće opet mijenjala ili pak dodavala one kojih na predlošku uopće nije bilo. Teško bismo stoga tvrdili da su djeca prilikom crtanja postala manje kreativna zbog toga što su crtala po predlošku. I kako nam govori sam pogled u pojedinačne crteže, ništa od onog dječjeg nisu izgubili. Očito mnogo toga ovisi o izboru umjetničkog djela, pa i predložaka za crtanje koje općenito koristimo pri radu s djecom, o samom načinu kako te predloške djeci predstavljamo, kako usmjeravamo njihovu pozornost, kako ih potičemo u zapažanju, asocijanju, povezivanju, kako ih motiviramo, kako ih upozoravamo na suštinske i oblikovne karakteristike predloška. Tim povodom će Narodna galerija izdati katalog koji će biti neka vrsta priručnika za odgojiteljice u vrtićima i nastavnike u nižim razredima osnovnih škola, pa možda i za roditelje koji bi na odgovarajući način htjeli galerijske umjetnine približiti najmlađima. Vođenjem predškolske djece pokušavamo ovdje u Narodnoj galeriji ostvariti temelje na kojima ćemo graditi naš daljnji odgojno-obrazovni rad na višem starosnom stupnju.

4. Redovni posjetioци naše galerije su djeca predškolske dobi iz vrtića, učenici osnovnih i srednjih škola iz cijele Slovenije. Najčešći oblik vođenja jest klasično vođenje s elementima razgovora i komentiranja. Već iduće godine uvest ćemo prikazivanje video-kazeta o slikarima čija su djela izložena u našoj galeriji. Starije posjetioce animiramo nedjeljnim razgledavanjima galerije u pratnji vodiča, pa radi toga pozivamo na suradnju i vanjske suradnike, priznate poznavaoce starije likovne umjetnosti.
5. Ove smo godine izdali pregled stalne zbirke, prilagođen školskoj populaciji. Namjeravamo također izdati katalog stalne zbirke, i to za pojedina stilska razdoblja, a izlaziti će

u svescima. Planiramo izraditi i radne listove za učenike osnovnih škola. Ti radni listovi trebali bi biti poticaj učenicima da za vrijeme posjeta galeriji aktivno sudjeluju u razgledavanju eksponata, a vodili bismo ih među izloženim eksponatima tako da bismo ih podsticali na zapažanje, dopunjavanje, crtanje. U **Pionirskom listu**, reviji namijenjenoj učenicima od 4. do 7. razreda osnovne škole, već objavljujemo zadatke: vizualne zagonetke, sakrivalice, testove, dopunjaljke, u okviru takozvanog istraživačkog zadatka **Mi mladi**. Kustos Narodne galerije je sastavio zadatke, a podloga za njih bili su eksponati iz stalne zbirke. Riješene zadatke poslat će pionirski odredi uredništvu **Pionirskog lista**. Slijedeća faza bit će provjeravanje rješenja. Kustos će na osnovi rezultata utvrditi eventualnu preveliku zahtjevnost vizualnih zadataka ili, recimo, njihovu podobnost za ovu starosnu dob učenika. Rezultati spomenutog provjeravanja rješenja pomoći će nam da s većom sigurnošću izradimo i izdamo radne listove koji budu odgovarali osnovnoškolskoj populaciji.

6. Posjetioce informiramo o našoj djelatnosti putem informacijskih medija te pozivnicama i okružnicama upućenim vrtićima, osnovnim i srednjim školama pa i mjesnim zajednicama. Prilikom obavještavanja pažnju posvećujemo prije svega obrazovnim organizacijama koje nikad ili vrlo rijetko dolaze u galeriju, pa njih češće obavještavamo. Vodimo i kartoteku, evidenciju, o učestalosti posjeta pojedinih škola u našoj ustanovi. Da bismo zornije predočili naš odgojno-obrazovni rad, prilažemo knjigu **Gal u galeriji** kojom motiviramo predškolsku djecu za promatranje i upoznavanje umjetničkih djela u Narodnoj galeriji, dodajemo i fotokopije istraživačkih zadataka objavljenih u **Pionirskom listu**, vizualnu zagonetku te pregled stalne zbirke.

NAPOMENE

1. Istraživanje je uključeno u istraživački zadatak **Teoretska ishodišta za analizu razvoja ličnosti i odgojnog programa**, Pedagoški institut, Ljubljana 1986, str. 155–244 (nosilac istraživačkog zadatka: mr. E. Bahovec).
2. Kolar, Cilenšek, Osterc, Černe: Neka poglavlja iz predškolske pedagogike i metodike, ZPMS, Ljubljana 1969, str. 114.

Sa slovenskog jezika prevela:
Marija Keresteny, prof.

ABSTRACT

Educational activities in the National Gallery in Ljubljana

Lidija Tavčar

The permanent display of the National Gallery presents in chronological order the development of visual arts in Slovenia from 13th century to the twenties of this century. The educational activities are of great importance, they have been worked out in detail and the contact with the visitors is realized by three museum educators. The regular visitors of the gallery are children and pupils of primary and secondary schools so that the subject matter and character of the educational programs are adapted to their age. The task of guiding children through the gallery is to become a basis for further educational activities at a more mature age. The book »Gal in the gallery« with reproductions of selected works of art and a story written by S. Makarovič is intended for children. The Gal gives comments on works of art, and finally he invites children to choose one work of art and draw it. An educational exhibition with drawings created by children in that manner will be organized in 1988. The gallery also edited a special review of the permanent display adapted to the school age. Work sheets for primary school pupils are also in preparation. They are intended for individual work, and should stimulate the childrens visual perception and the ability to make drawings. The publicity program is realized by the mass-media with special invitation cards. The gallery cooperates with the journal »Pionirski list« for 4th to 7th grade pupils, which publishes various visual riddles, rebuses, tests and trick drawings etc.

● Obrazovna djelatnost u Prirodoslovnom muzeju Slovenije

Ljerka Trampuž

Prirodoslovni muzej Slovenije,
Ljubljana

Primljeno: 31. 3. 1988.

Već os 1963. godine Prirodoslovni muzej Slovenije ima redovnu pedagošku službu. Muzejski je pedagog u redovnom radnom odnosu i bavi se kako odgojno-obrazovnim, tako i propagandnim radom. Kustos je zadužen za odnose s javnošću i nije specijaliziran za određeno područje, zastupljeno u muzeju.

Prirodoslovni muzej Slovenije ima stalne izložbene zbirke predmeta prirodoslovnog nasljeđa. Izloženi su geološko-paleotološki predmeti, mineraloško-petrografski, te biljni i životinjski svijet Slovenije.

Primjer dobre didaktičke izložbe novi je stalni postav geološko-paleontološke zbirke (od godine 1985). Izložba je rezultat timskog rada kustosa za to područje, muzejskog pedagoga i kreatora izložbe. Izložba je tematski podijeljena na dva dijela – opći i paleontološki. Prvi dio prikazuje vremensku podjelu povijesti planeta Zemlje, sastav njeune unutrašnjosti, geološku kartu Slovenije, objašnjuje najčešće paleonto-

loške pojmove, prikazuje shemu odredivanja apsolutne starosti minerala i ekonomski značaj geologije. Drugi, tj. paleontološki dio podijeljen je na pojedina razdoblja povijesti Zemlje. Svako je razdoblje prikazano fosilima iz slovenskih nalazišta te kratkim objašnjenjima o pojedinim životinjskim grupama koje su postojale u određeno vrijeme. Neke su grupe prikazane i crtežima. Fotografije prikazuju život na kopnu i u moru u povijesti Zemlje. Prikazan je i položaj jezgri pojedinih kontinenata u određenom razdoblju i položaj minerala iste starosti na području Evrope.

Ovako postavljena izložba koncepcijski je prikladna za sve uzraste posjetilaca – od dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola, do viših i visokih škola, uključujući naravno i odrasle posjetioce.

Upravo se priređuju ostali izložbeni postavi, koji će biti didaktički prikazani. Starosna struktura posjetilaca muzeja vrlo je raznolika. Muzej posjećuju predškolska djeca (muzej sudjeluje u odgojnom radu predškolskih ustanova na području grada Ljubljane od godine 1983) a starost im je od 5 i pol do 7 godina. Osnovnoškolci posjećuju muzej u okviru prirodoslovnih dana tri puta tijekom osmogodišnjeg školovanja, i to u 4, 6. i 8. razredu. Muzej posjećuju i učenici 1. razreda osnovne škole, no takvi su posjeti rezultat osobnog kontakta muzejskog pedagoga i učitelja. U muzej organizirano dolaze i srednjoškolci 1. i 3. razreda. Povremeno dolaze i studenti viših škola (pedagoška akademija – budući nastavnici biologije i kemije) i studenti biologije i geologije. Odrasli posjetioци dolaze individualno ili u organiziranim grupama kao turisti.

Procentualno, 80% svih posjetilaca obuhvaćeno je obvezatnim školovanjem (u to ubrajamo i dječje vrtiće) i omladinskog su uzrasta; samo ih je 20% samoinicijativnih posjetilaca – 12%, a 8% su djeca i omladina.

Uvjereni smo da bi se postotak samoinicijativnih posjetilaca iz grupe djece i omladine bitno povećao kad bi muzej, osim standardne ponude (izložbe s vodičem), organizirao i razne programe ugodnog, ali i poučnog provođenja slobodnog vremena: razna predavanja, video-projekcije, slikanje i kiparenje, poučno igranje (npr. kako urediti kućnu zbirku), pripovijedanje...

Nažalost, osim povremenih predavanja i ponešto likovnih natječaja (1980-1982) zasad u Prirodoslovnom muzeju Slovenije nema razvijenih dodatnih aktivnosti. Tome su jedan od glavnih uzoraka do godine 1987. bili nezagrijavani izložbeni prostori, pomanjkanje novca odgovarajućih dodatnih prostora (učionica, predavaonica). U zgradi muzeja su naime stisnuta tri narodna

muzeja. Unatoč svim poteškoćama, muzejski pedagozi, zaposleni u sva tri muzeja, pokušavaju raditi najbolje što je moguće u danim okolnostima.

Tako u Prirodoslovnom muzeju Slovenije održavamo nastavne satove za dječije vrtiće; to su razgovori – priče, u kojima sudjeluju muzejski pedagog, djeca i odgajatelj. Osnovnim su školama namijenjeni muzejski nastavni satovi ili samo objašnjavanja – ako je riječ o uvodu u određeno školsko poglavlje – i onda razgovor o izlaganoj temi ili kombinirano predavanje i upotreba radnih listova. Ili pak samo upotreba radnih listova, ako se pak ponavlja gradivo, obrađeno u školi. Muzejske nastavne satove organiziramo za približno 30 učenika, tj. za opseg jednog razreda.

Vrlo velik problem zadaju nam paralelni razredi srednjih škola, za koje organiziramo zajednički prirodoslovni dan. To znači da dnevno dođe i do 7 razreda. Gornja granica su 4 vodstva dnevno za jednog muzejskog pedagoga. Posljedica prevelikog vodstva je prekomjerni zamor – fizički i psihički. Budući da kakvoća vođenja ne smije pasti, odnos prema auditoriju postaje napet.

Zbog neprestanog preuređivanja stalnih postava nemamo vodiča po izložbenim dvoranama. Zasad radimo samo s informativnim listama za geološko-paleontološku zbirku. One su prikladne za djecu obuhvaćenu obvezatnim školovanjem, te za omladinu i učitelje.

U pripremi je vodič za tu dvoranu; u planu imamo i vodiče i informativne listove za ostale priredbe.

Informacije o povremenim, tematskim i stalnim izložbama u Prirodoslovnom muzeju Slovenije objavljujemo na radiju i u dnevnom tisku a šalujemo i obavijesti školama.

ABSTRACT

Educational activity in the Natural History Museum of Slovenia

Ljerka Trampuž

The organization and management of the educational department of the Natural History Museum of Slovenia is an instructive example of such activity in Yugoslavia, although there are also disadvantages due to the shortage of space (three museums housed in one building) and lack of financial means. The permanent educational service organized by the museum educator was established in 1963.

The permanent display of the museum presents the natural history heritage of Slovenia: the geological, paleontological, mineral, petrographic heritage and the flora and fauna. The new dis-

play, set up in 1985, is an example of a successful didactic exhibition, adapted, in separate segments, to all age levels of museum visitors. Classes are organized for kindergartens in the form of conversation, telling tales, with the participation of the museum educator, the teacher and the children.

The most frequent visitors are primary and secondary school pupils. Special lessons are prepared for them as introduction to new subject matter or as its revision. Lectures and practical work are combined. Information leaflets are published, for every collection, suited for both pupils and teachers.

Pedagoški rad u Pokrajinskom muzeju u Mariboru

Andreja Vrišer
Pokrajinski muzej,
Maribor

Primljeno: 30. 11. 1987.

Mariborski Pokrajinski muzej ubraja se među one slovenske ustanove u kojima je pedagoški rad uhodan već niz godina, jer smo se već 1975. godine za organiziranu pedagošku službu odlučili. Od tada je odgojno-obrazovni rad povjeren prvenstveno kustosu pedagogu. U Pokrajinskom muzeju u Mariboru ove poslove obavlja diplomirani historičar umjetnosti. On, međutim, u našoj ustanovi, koja je kompleksnog tipa i u svoj program uključuje više muzejskih grana – arheologiju, etnologiju i povijest kulture – mora u dobroj mjeri poznavati i rad drugih struka. Na početku je muzejski pedagog bio vodič kroz muzejske zbirke i povremene izložbe, a 1977. godine smo pedagošku djelatnost dopunili i predavanjima koja organiziramo unutar a i van muzejske kuće. Više od deset godina staro iskustvo pokazalo nam je da uloga vodiča, dakle rad s posjetiocima, ostaje osnovna i najčešća djelatnost kustosa pedagoga. Veću pažnju uglavnom posvećujemo onim grupama koje prethodno stupe u kontakt s našom ustanovom i koje posebno žele stručno vodstvo. To su prije svega školske grupe koje u muzeju žele imati radni sat. Proljetnih i jesenskih mjeseci posjećuju naš muzej učenici mariborskih i okolnih škola, dakle učenici, koji razgledaju arheološku zbirku i upoznaju povijest grada (Maribor unutar zidina, obrambena uloga zidina protiv Turaka...). Takva vodstva su namijenjena 3, 5. i 6. razredima osnovnih škola. Kustos pedagog održava radne (ili nastavne) satove u posebnim odjeljcima s manjim grupama; njegovo je izlaganje obično namijenjeno razredima s najviše trideset učenika. Osnovne škole svake godine pravovremeno najave svoj dolazak u muzej, što nedvojbeno mnogo olakšava posao kako muzejskom, tako i školskom pedagogu. Pose-